

Прахан, кремък и чакмак

Управленските елити винаги се противопоставят на упражняването на контрол върху тяхната дейност от страна на тези, които са им отгали прехвърляеми права

Напоследък чувам да се говори и за народа, когато става въпрос за управление. Това трябва да е плод на новата философия. Сякаш не знаят, че третото съсловие е просто допълнение към конституцията.

Омер дьо Флори (1715-1810 г.) - главен прокурор на парижкия парламент

Славчо КЪНЧЕВ*

Позицията на Омер дьо Флори означавала, че 23 млн. и 900 хил. души са просто случайност и придаък в общо 24 млн. население, колкото по това време - след Великата френска буржоазна революция от 1879 г. - е то. Преди социалния катаклизъм французите са разделени на три съсловия. Първите две - духовенството и дворянството - се ползвали от всички старинни привилегии. Буржоазията, селячеството и плебейската част от градовете, която била преобладаващата, принадлежали към третото съсловие. Колкото и да е бил нищожен числено целият контингент на духовенството (около половин процент), социалните контрасти, характерни за цялата страна, били възпроизведени вътре в самото това съсловие с релефна отчетливост. Много селски свещеници били бедни, а по своя социален произход те били непосредствено свързани с третото съсловие.

Съвсем различно било положението на църковната аристокрация: архиепископите и епископите (общо 135 души), на абатите и абатисите, възглавяващи 1100 мъжки и 678 женски манастира (общо към монашеското духовенство принадлежали около 60 000 души). Годишните доходи на някои архиепископи достигали 100-200 хиляди ливри. Архиепископите и епископите живеели като светски аристократи, в разкошни дворци, често устройвали приеми и щедро дарявали своите фаворити и фаворитки.

Второто съсловие - дворянството, се състояло от две групи: "дворянство на шпагата" и "дворянство на мантията". Главното задължение на дворянството на шпагата била военната служба. Но в 1879 г. само 18 323 дворяни били действително способни да носят оръжие. Дворянството на шпагата, по подобие на духовното съсловие, не било еднородно. Някои дворяни нямали средства дори да си закупят шпага. Във второто съсловие били и безимотните дворяни, и малоимотните, и сеньорите, владеещи хиляди хектари земя, предимно титулуваната аристокрация.

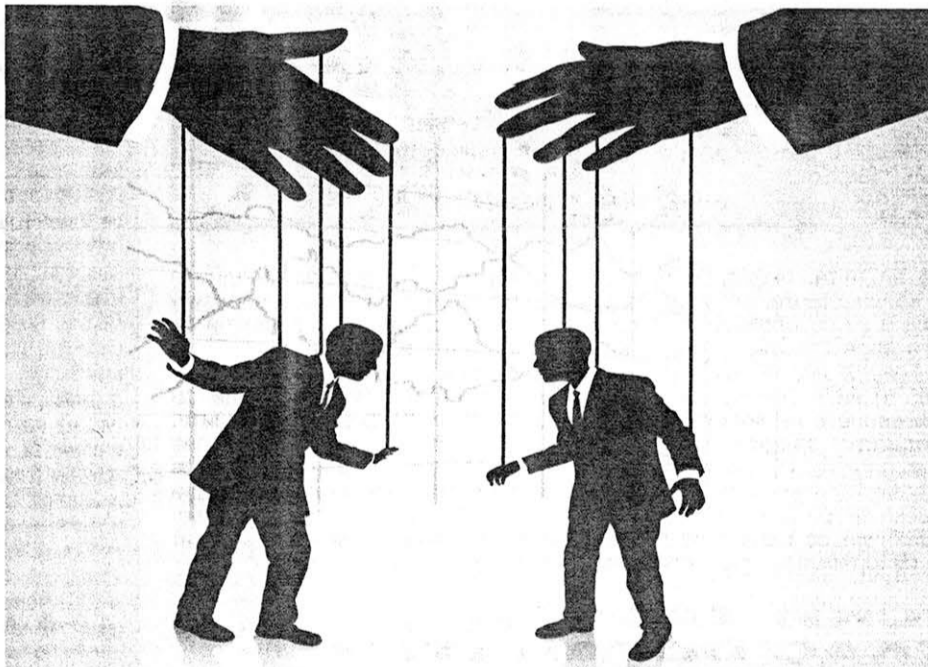
Към дворянството на мантията се отнасяла съдийската аристокрация, членовете на висшите съдебни учреждения - парламентарните и висшите финансово-административни органи.

Гласът на охолния живот

воден от мнозина представители на първите две съсловия, както и надеждата у останалите, че благоприятната съдба може да им се усмихне и на тях, веднага започва да крещи срещу радикалните промени, доведени от Великата френска буржоазна революция от 14 юли 1879 г. Предметът на народното недоволство осуетява намеренията на тогавашния крал Людовик XVII да използва свикването след 175-годишна

*Авторът е председател на УС на Асоциацията за борба против корупцията в България.

пауза - удобна за управлението на абсолютизъм - на Генералните щати, за да им предостави само съвещателни функции. На 17 юни 1789 г. депутатите от третото съсловие се провъзгласяват за Национално събрание, а на 9 юли Националното събрание, към което се присъединяват част от депутатите на другите съсловия, обявява себе си за Учредително събрание, призвано да изработи основните закони на френския народ. На 26 август 1789 г. Учредителното събрание приема "Декларация за правата на човека и гражданите" - важен документ на Френската революция, имащ световноисторическо значение.

Защо беше необходима тази ретроспекция в историята?

Понеже, както са открили още древните гръцки философи, истината се познава чрез съпоставяне. Като сравним съотношението между благодетелстваните части на първото и второто съсловие спрямо третото съсловие във Франция преди революцията от 1789 г., от една страна, и, от друга страна, обществено-икономическото положение на управляващия елит в България след 10 ноември 1989 г. спрямо останалата част от населението у нас, бихме могли да се ориентираме има ли динамика и в каква посока е тя, ако е налице.

Прогрес или регрес?

Много ярко свидетелство за положението на низините от народа още през XII в. във Франция е т нар. "Поема за версонските вилани", която описва живота на феодално зависимите селяни в Нормандия. "Те дължат ангария и тя не трябва да бъде забравяна. Виланите трябва да жънат пшеницата, да събират и навръзват оженатите стъбла на снопи, после да ги редят на камари на полето и да ги откарат веднага към хамбарите. Тази повинност те имаг още от детството си, както са я носили техните предци. Така работят те на господаря... Към Рождество Христово трябва да дават кокошки... По-нататък идва ред и на бирената ангария. Когато пък виланът омъжва дъщеря си извън границите на господарското имение, то задължително била плащана такса, тъй като господарят бил

"ощетяван" от невъзможността по-нататък тази негова виланка да ражда малки виланчета, които по-нататък също да дължат ангария, като пораснат... На Великден виланите отново дължат ангария..."

През XII век много от гореописаните повинности били превърнати от феодалите в парична форма, чийто размер бил определян по усмотрение единствено на господаря. Същото важало и за приходите на първото съсловие - архиепископите и епископите сами определяли размерите на задълженията, които виланите, обработващи манастирски земи, дължали. Естествено, че никой нямал право да държи сметка на краля

какви разходи си позволява

за себе си и за своето семейство, както и какви субсидии и милостиня давал на дворяните на шпагата. Тоест елитите по време на феодализма сами определяли размера на своите приходи.

Член 71 от сега действащата българска конституция гласи: "Народните представители получават възнаграждение, чийто размер се определя от Народно събрание". Или с други думи, от самите тях. А за да не би, след като са си

бъдат клъцнати приходите. Пък и още холандският философ Бенедикт Спиноза е открил, че "Най-доброто качество на парите е тяхното количество".

Колкото се отнася до участието на суверена в управлението на държавата, то каква е промяната от XII столетие досега?

Дали системата за управление, чийто основен принцип е представителството чрез избор на лицата, на които суверенът делегира прехвърляеми правомощия, има

реално основание да претендира

че е демократична форма на управление? За да бъде отговорено на този въпрос, е необходимо да бъде изяснено, първо: доколко гражданите са равноправни спрямо възможността не само да избират, но - още по-важно! - да бъдат избирани, и второ, доколко лицата, на които е делегирана власт, подлежат на контрол от страна на избирателите дали изпълняват поетите предизборни задължения.

Отговорът на първия въпрос, в настоящите условия на скъпоструващи предизборни кампании, разходите за които при първоначално стартиране на дадена политическа формация в публичната сфера не се подпомагат от държавата, е категорично отрицателен. Тъй като финансовите ресурси чрез сложни, дезориентиращи общественото мнение схеми, се осигуряват от групи на интереси. Същото положение важи в немалка степен и относно всички партии, получили на последните проведени избори над 1% от подадените гласове на избирателите, макар че те са - съгласно закона - бенефициенти на държавна субсидия. Партиите под тази граница неминуемо изцяло зависят от дарение. Но "дарителите" застават само и единствено зад кандидати, които в предизборните си платформи защитават групови интереси. Които по дефиниция, от самото понятие "групови", следва, че не съвпадат с общите интереси на суверена. Следователно на практика равенството на българските граждани по отношение на правото им да бъдат избирани не съществува. Именно за да бъде елиминирано влиянието на "големите пари" в политиката, в древногръцките градове-републики повечето публични длъжности били заемани чрез жребий.

В непубликувания

речник на елитите в глобален мащаб

понятието "контрол върху елитите" е синоним на "падаща гилотина", дори на "изгаряне върху клада". С невероятна ожесточеност, с цялата мощ на държавните репресивни органи - чието функциониране е заплащано от суверена - и на основание на удобни за елитите закони, приети от самите тях, управленските елити се противопоставят на упражняването на контрол върху тяхната дейност от страна на тези, които са им отгали прехвърляеми права.

Това е историческа даденост, откакто съществуват управленските елити. Историческа действителност, която суверенът няма да сполучи да преформатира, ако само си зарива главата в пясъка. Още по-малко, ако непрекъснато, разположен в кошарката на пасивността, друска като немощно бебе "демократичната дрънкалка", наречена "демократични избори".

Суверенът чрез натиск - в такава степен и в такава форма, която ще се окаже адекватна, е наложително да вбие в главите на управленския елит смисъла на понятието "министър" - от латински език minister, което означава "слуга", "служител". Служител, който получава заплащане, чийто размер е определен от неговия работодател - българският народ, и който е длъжен да изпълнява това и само това, което неговият работодател - пак българският суверен, му е наредил.